

Grønlandske børns sprog

Af Lise Lennert Olsen

Da jeg som en af Chr. Berthelsens studerende og på grund af det emne jeg beskæftiger mig med er blevet opfordret til at skrive om mit nuværende projekt vil jeg prøve at ridse op hvad det går ud på. Der kan på nuværende tidspunkt ikke blive tale om andet end en kort omtale og endnu mindre kan der blive tale om at præsentere færdige resultater eller nogen konklusion da arbejdet er i sin allertidligste fase.

Emnet er grønlandske børns sprog, som jeg har valgt at skrive speciale om på mit studium, dels på grund af personlig interesse dels på grund af emnet i sig selv, som værende et af de mange uudforskede områder indenfor eskimologien. Hele specialet bliver baseret på båndoptagelser af 11 børn fra 2-6 år, optaget i Sisimiut i januar måned 1986. Hver optagelse er af ca. 1 times varighed og alle optagelserne er foregået i de pågældende børns hjem for så vidt muligt at opnå normal tale i trygge og velkendte omgivelser.

Jeg vil i mit speciale hovedsagelig lægge vægt på at undersøge de morfologiske forhold i børnenes sprog. Endvi-

dere vil jeg prøve at belyse den almindelige sproglige udvikling hos grønlandske børn udfra disse erhvervede optagelser, selvom de ikke er fra et og samme barn over en længere periode, hvilket selvfølgelig ville have givet optimalt udbytte i denne sammenhæng.

Omkring de morfologiske forhold skal undersøgelsen omfatte hvilke tilhæng og hvilke grammatikalske endelser barnet har tilegnet sig på sit nuværende alderstrin. Dette forhold er af største interesse set udfra eksisterende psykolingvistiske teorier om børnesprog, idet disse teorier hovedsagelig er baseret på mere analytiske moderne sprog med en hel anden struktur og opbygning end grønlandsk, som er et såkaldt polysyntetisk sprog. Så der er andre hensyn at tage i grønlandsk end antallet af ord pr. ytring når man prøver at regne ud, hvilken kompleksitet et givet barns sprog har nået. Det skyldes de mange produktive tilhæng der findes i sproget, hvilke er medvirkende til informationsindholdet af ytringer bestående af et enkelt »ord«. Spørgsmålet bliver her hvornår, hvordan og i hvilken række-

Første skoledag. Fra Tusarliivik's billedarkiv.

følge grønlandske børn lærer de forskellige tilhæng og endelser.

Metoden til at finde ud af om et barn virkelig har lært de pågældende tilhæng eller om det kun har lært nogle

faste uanalyserede kombinationer, der indebærer det, må være at undersøge om barnet bruger dette tilhæng korrekt, ikke bare på én stamme men på forskellige stammer. Vedrørende dette har jeg

f. eks. erfaret, at mit barn under tilegnelsesprocessen brugte et givet tilhæng virkelig hyppigt, men korrekt på måske kun én stamme og ukorrekt på andre stammer.

En anden ting som jeg muligvis vil inddrage i mit speciale er, hvordan mødrene taler med deres børn, idet dette punkt må anses for at være meget væsentlig for børns sprogudvikling. F. eks. hvordan moderen retter på sit barns tale når barnet siger noget forkert, om rettelsen går på det grammatikalske eller på det indholdsmæssige.

Som sagt består mit materiale af optagelser af forskellige børn og selvom det drejer sig om børn på forskellige alderstrin og selvom jeg har bestræbt mig på at udvælge børn med nogenlunde samme sociale baggrund, hvilket må siges at have en stor betydning for sammenligningen, så er der mange forhold at tage i betragtning når analysen foretages. For at sådan en undersøgelse kan være virkelig omfattende kræves der optagelser foretaget over en længere årrække af forskellige børn fra deres første ytring til de f. eks. har nået skolealderen.

Nogen kan måske spørge sig selv om hvad sådanne undersøgelser kan bruges til, selvom alle vel er klar over sprogets indflydelse på f. eks. identiteten. Og ingen kan være uenige i at en styrkelse af det grønlandske sprog er nødvendig, især efter at man i mange år har givet faget dansk en, efter manges mening idag, al for høj status især i folkeskolen, samtidig med at man i de selvsamme år sendte børn på et års og nogle steder »kun« nogle måneders skolegang i Dan-

mark, for at dygtiggøre dem i sproget dansk. Og at dette i høj grad er sket på bekostning af disse børns modersmål er der vist heller ingen tvivl om, når man tænker på denne generations talte sprog idag sammenlignet med forældregenerationens talte sprog, som må siges at være noget mere nuanceret. Dette er der ikke noget mærkeligt i når man tænker på før omtalte kraftige påvirkning fra et andet sprog, en påvirkning som for nogles vedkommende allerede startede i børnehavealderen. Og dette skete længe før at disse børns eget sprog var færdigudviklet og længe før deres begrebsverden var udviklet.

At man har erkendt dette problem som værende alvorligt kom også til udtryk ved en konference på Knud Rasmussens Højskole i sommeren 1985, hvor der kom forslag om at der skulle sættes kraftigt ind med undervisning af disse grønlændere, som er voksne idag. Det er i sig selv et stort skridt at man har erkendt problemet, men en virkelig målrettet intensivering af sproget, hvor man starter meget tidligt, d. v. s. med børnene ville uden tvivl give de bedste resultater på længere sigt.

Her er det sådanne undersøgelser af børnesprog kan bidrage med værdifulde oplysninger og give retningslinier både til forældre og til lærebogsforfattere om hvor det kan være klogt at sætte ind for at styrke vore børns sprog. Min undersøgelse vil bare være et lille skridt på vejen, men lad os håbe at man også fra offentlig side vil indse de samfundsmæssige fordele der ville kunne drages fra støtte til yderligere forskning på dette område.